

Sammendrag

Det å motta sosialhjelp flere ganger og over lengre tid hindrer ikke at sosialhjelpsmottakere blir sysselsatt etterpå. Analysene i publikasjonen viser også at yrkesaktivitet er viktig for avgangen fra sosialhjelp. Uten mottak av økonomisk sosialhjelp ville den personlige inntekten til sosialhjelpsmottakerne blitt redusert betydelig. Et viktig funn er at relativt mange sosialhjelpsmottakere har et høyere utdanningsnivå etter at de har sluttet å motta sosialhjelp, sammenlignet med før første sosialhjelpsmottak.

Kapittel 1 inneholder begrepsavklaringer og metodiske utfordringer knyttet til ulike definisjoner i sosialhjelpsstatistikken. I tillegg beskrives også nye stønadsordninger som har hatt sosialhjelpsmottakere som målgruppe. Kapittel 2 gir et historisk perspektiv på utviklingen i antall stønadstilfeller tilbake til 1866 og frem til 2010. Omorganiseringer av velferdsforvaltningen, statlige veiledende retningslinjer samt lovgrunnlaget som har dannet rammene for sosialhjelpsordningen omtales også. I kapittel 3 fremgår det at det har skjedd en gradvis utflatning av antallet sosialhjelpsmottakere i hele perioden fra 2002 (med unntak av 2003 og 2004 som er spesielle år i statistikkssammenheng) og frem til 2008. Fra 2008 har det vært en økning i antallet sosialhjelpsmottakere. Det er også ulikheter i utbetalt sosialhjelp for de ulike aldersgruppene, noe som ser ut til å ha sammenheng med at behovet for sosialhjelp varierer med alder. Enslige forsørgere har blitt mer avhengige av økonomisk stønad, og dette gjelder i større grad enslige mødre med innvandrerbakgrunn.

I kapittel 4 fremgår det at den personlige inntekten for sosialhjelpsmottakerne har utviklet seg omtrent som for befolkningen ellers i perioden 2005-2008. Gjengangerne på sosialhjelp har høyest inntekt, men engangsmottakere av sosialhjelp hadde størst økning i inntekt i 2005-2008. Det henger sammen med at gjengangerne har høyere gjennomsnittsalder enn engangsmottakerne. Overføringer i form av uførepensjon og rehabiliteringspenger betyr mest for gjengangerne og yrkesinntekt mest for engangsmottakerne. Blant mottakere under 45 år som mottok sosialhjelp både i 2005 og 2008, sto økt yrkesinntekt for over halvparten av økningen i inntekten. Blant eldre bidro økt yrkesinntekt lite til inntektsøkningen, økt uførepensjon bidro mest.

I kapittel 5 ser vi at vel halvparten av sosialhjelpsmottakerne har en tilknytning til arbeidsmarkedet. Særlig for unge er yrkesaktivitet viktig, og andelen yrkesaktive er høyest blant disse. De unge drar også i høyere grad fordel av forbedringer i arbeidsmarkedet. Blant middelaldrende og eldre er utsiktene dårligere, andelen yrkesaktive er mindre, og andelen som ikke har vært yrkesaktive i tidligere år, er stor. Avgang gjennom uførepensjonering er betydelig, men uansett alder er kontinuitet i yrkesaktivitet viktig for sosialhjelpsmottakere.

De fleste sosialhjelpsmottakere leier boligen sin, og de betalte i snitt opp mot 60 000 kroner i husleie i 2009, ser vi i kapittel 6. Sosialhjelpsmottakere har i større grad høy boutgiftsbelastning enn befolkningen som helhet. Sosialhjelpsmottakerne opplever også i større grad ulike betalingsproblemer, og problemene har en tendens til å hope seg opp.

I kapittel 7 ser vi at manglende økonomiske ressurser blant sosialhjelpsmottakerne kan gjøre det vanskelig å delta i det sosiale liv. Den generelle tendensen er at en større andel sosialhjelpsmottakere mangler jevnlig kontakt med familie og venner sammenlignet med resten av befolkningen.

Kapittel 8 analyserer førstegangsmottakere av sosialhjelp fordelt i tre grupper: yngre enn 18 år i 1991 (gruppe 1), mottakere som innvandret til Norge etter 1991 (gruppe 2) samt øvrige mottakere som har første sosialhjelpsmottak etter 1994, og som ikke inngår i de to første gruppene (gruppe 3). Gruppe 1 har høyest andel som er ansatt i etterkant, hele åtte av ti. Gruppe 2 har nesten like høy andel ansatte etter avsluttet sosialhjelpsmottak. Økt utdanning i perioden fra før første mottak til i etterkant av siste sosialhjelpsmottak kan ha påvirket denne sammenhengen positivt for gruppe 1 og 2. Den lave andelen ansatte i gruppe 3 henger sterkt sammen med den høye andelen av uføre i denne gruppen. Selv om det ser ut som innvandrere (gruppe 2) sliter med lange og mange mottak av sosialhjelp, har de en vesentlig grad av ansettelse i etterkant som ligner mer på de yngre (gruppe 1) enn de øvrige (gruppe 3).